

УДК 378.091.3:355.082

[https://doi.org/10.33296/2707-0255-9\(17\)-03](https://doi.org/10.33296/2707-0255-9(17)-03)

<https://orcid.org/0000-0003-1262-8551>*

<https://orcid.org/0000-0002-6292-6170>**

<https://orcid.org/0000-0003-1449-6257>***

ЛЮДМИЛА РИБАЛКО*,

д-р пед. наук, проф., проф. кафедри
педагогіки, Харківський національний
педагогічний університет імені
Г. С. Сковороди (м. Харків);

РАЇСА ЧЕРНОВОЛ-ТКАЧЕНКО**,

канд. пед. наук, проф. кафедри
наукових основ управління, директор
ІПКПМО, Харківський національний
педагогічний університет імені
Г. С. Сковороди (м. Харків);

ОЛЕКСАНДР ЗАГРЕБЕЛЬНИЙ***,

здобувач третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти кафедри педагогіки,
Харківський національний
педагогічний університет імені
Г. С. Сковороди (м. Харків)

МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Анотація. Актуальність статті полягає в тому, що одним із шляхів підвищення якості підготовки правоохоронців є формування їхньої готовності до професійної самореалізації. Пізнання та розуміння власних потенційних можливостей має бути запорукою успішного виконання професійних обов'язків правоохоронцями. Метою статті – розроблення методології формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі як системи цілеспрямованої взаємодії суб'єктів освітнього процесу на засадах науковості й практичної апробації. Вміст статті складають ідеї аксіологічного, компетентнісного, акмеологічного підходів, завдяки яким поглибили розуміння зазначеної проблеми. Запропоновано педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі, як-от: активізація мотивації самозбереження як життєтворчої діяльності правоохоронця; оволодіння інтегрованими знаннями і вміннями професійної самореалізації (самоконтролю, саморегуляції, самовитримки, що

допомагають діяти в екстремальних умовах); опанування основами самоменеджменту в процесі підготовки майбутніх офіцерів до професійної самореалізації; використання цифрових технологій у процесі формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання. Розроблено авторську модель як структурно-логічну схему, що пояснює взаємозв'язки між вимогами роботодавців і населенням до високої кваліфікації правоохоронців, специфікою правоохоронної діяльності в непередбачених ситуаціях та необхідністю підвищення рівня готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації. Перспективами подальшого дослідження є розробка педагогічної технології формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі, перевірка її ефективності на базі закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Ключові слова: правоохоронна діяльність, освітній процес, готовність особистості, методологія дослідження, процес формування, бесіда.

Введення. Правоохоронна діяльність має специфіку ризику і небезпечності для працівників цієї галузі. Майбутні правоохоронці мають бути готові до екстрених ситуацій, розв'язання яких залежить лише від їхньої професійної самореалізації. Актуальність проблеми формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі обумовлена недостатньо високим рівнем дослідженості в науковій літературі, а також існуючими суперечностями між: соціальним замовленням щодо підготовки висококваліфікованих офіцерів Національної гвардії України та недостатнім зверненням до природи здібностей і талантів, використання потенціалу кожного військовослужбовця і працівника Національної гвардії України; вимогами нормативних документів МВС України до вдосконалення організації роботи з особовим складом у Національній гвардії України і недостатньою готовністю курсантів розкривати власний потенціал у роботі особового складу підрозділу; між необхідністю формування високого рівня готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації під час роботи з особовим складом у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання та недостатньою розробленістю й реалізацією педагогічних умов, що забезпечують у курсантів рівень такої готовності.

Аналіз досліджень та публікацій. Авторами проаналізовано зміст Стандарту вищої освіти України за спец. 254 «Забезпечення військ (сил)» галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (2018), освітньо-професійної програми «Лінгвістичне забезпечення та комунікація» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність: 254 «Забезпечення військ (сил)», що реалізується в Національній академії національної гвардії України [11]. Зазначена ОПП має потенційні можливості щодо формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі. Однак, компетентності професійної самореалізації майбутніх офіцерів не виписані, що свідчить про перевагу предметного змістового наповнення над особистісним смисловим змістом вищої освіти.

У науковій літературі вдалося відстежити такі близькі напрями дослідження, як: упровадження акмеологічного підходу в професійній підготовці майбутніх офіцерів, його зв'язок з мобільністю особистості (В. Бабак, Ю. Бережний, І. Горбачова, К. Пантелєєв, Л. Рибалко, Р. Черновол-Ткаченко) [1; 2; 8; 10], моделюванням професійної підготовки фахівців в умовах євроінтеграційних процесів, зокрема розробляння моделі професійного спілкування майбутніх поліцейських, акмеологічної моделі культурологічної підготовки майбутніх офіцерів (С. Вітвицька, І. Голопич, Н. Осадчук) [5; 4; 7].

Проте, недостатньо вивченою є проблема формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі. Як будь-яке дослідження, підвищення рівня ефективності формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі вимагає розробляння методології як наукових положень, що потребують експериментальної перевірки.

Формулювання цілей статті: розробляння методології формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому

процесі як системи цілеспрямованої взаємодії суб'єктів освітнього процесу на засадах науковості й практичної апробації.

Виклад основного матеріалу. У Новому тлумачному словникові української мови (2008) термін «методологія» означає «вчення про науковий метод пізнання й перетворення світу, його філософська, теоретична основа; сукупність прийомів дослідження, що застосовуються в будь-якій науці відповідно до специфіки об'єкта її пізнання» [6, с. 173]. У широкому сенсі методологію науки розуміють як систему знань, котрі лежать в основі формування необхідних умінь, вихідних положень, правил, ключових позицій, принципів, ідей, способів побудови теоретичної та практичної діяльності, а також як учення про цю систему, методи її дослідження. У межах педагогічного дослідження слід згадати про те, що існують такі рівні методології (В. Краєвський, І. Лернер, Є. Юдін), як: філософський (визначення загальних принципів пізнання і категоріального апарату науки на прикладі педагогіки, а методологічні функції виконує вся система філософських знань); загальнонауковий (теоретичні концепції, які слугують установлювальною базою наукових досліджень, мисленнєвою схемою розуміння суті наукової проблеми); конкретно-науковий (сукупність методів, принципів, процедур, які застосовуються в конкретному дослідженні педагогічних явищ, процесів, дійства). У нашому розумінні методологія формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі включає такі основні положення, як: учення про структуру готовності особистості, функції зазначеної методології, вихідні, ключові, фундаментальні педагогічні положення (ідеї, теорії, концепції, гіпотези) стосовно формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації, а також сукупність методів, форм, засобів, програм педагогічного дослідження, ефективність яких перевіряється і коригується [9].

Розроблення методології формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі передбачало врахування функцій методології науки загалом, а саме:

✓ гносеологічну (пізнавальну або когнітивну), реалізація якої забезпечувала опис процесу формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі, пояснення його викликів і ризиків, передбачення продуктивних результатів та умов їх забезпечення;

✓ праксіологічну (перетворювальну), що забезпечувала цілепокладання, конкретний опис педагогічних умов, способів і шляхів підвищення рівня готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації, впровадження результатів у практику;

✓ оцінну, що сприяла розробці критеріальної бази оцінювання рівнів готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації, аналізу перетворень та їх ролі в підвищенні якості підготовки курсантів до правоохоронної діяльності;

✓ рефлексивну, що впливала на вироблення вмінь самооцінки на основі рефлексії, самовдосконалювання і саморозвиток особистості;

✓ нормативну, котра регулювала дії і вчинки військовослужбовців на основі статутів, наказів, розпоряджень тощо;

✓ евристичну (творчу), що допомагала в постановці теоретико-практичних завдань, а також пошуку альтернативних шляхів розв'язання.

У межах філософського рівня методології близьким є екзистенціалізм як філософія існування (М. Бердяєв, Ж. Сартра, М. Хайдеггер, К. Ясперс). У науковій праці Л. Боровської знаходимо аналіз філософії Ж. Сартра, в якому наголошується на об'єктивізації себе як особистості, властивій їй рефлексії, що є продуктом комунікації з іншими людьми. Ознайомлення з такими працями розширює розуміння практичної необхідності формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі як екзистенції, що лежить в основі ставлення людини до себе з позиції іншої людини. «Ця об'єктивація передбачає погляд на себе ніби збоку, з позиції іншої людини. Інший є потрібним для мого існування, зазначає Сартр, так само, як і для мого самопізнання. За цих умов виявлення мого внутрішнього світу відкриває мені в той же час й іншого, як свободу, що стоїть переді мною, яка мислить й бажає

«за» чи «проти» мене» [3, с. 8]. У будь-якій професії, в тому числі й правоохоронній діяльності, людина є найвищою цінністю, має свободу вибору. У такому розумінні ключовою позицією формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації має бути пізнання самого себе через взаємодію з іншими людьми, повага до них та до їхнього життя, захист від посягань на їхню свободу вибору. У правоохоронців необхідно сформувати вміння турбуватися про іншу людину, виявляти совість у діях і поведінці, бути рішучим і сміливим. Головним є створення умов для виявлення власної «Я концепції», вибору правильних і конструктивних способів самореалізації.

У дослідженні проблеми формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі посиляємося на суттєві ідеї, положення, висновки загальнонаукових підходів таких, як: аксіологічний, компетентнісний, акмеологічний.

Аксіологічний підхід до розв'язання порушеної проблеми полягає у визначенні цінностей, що притаманні особистості правоохоронця, його духовному і моральному світу, а також потреби суспільства в таких фахівцях. Як відомо, до загальнолюдських цінностей відносять моральні норми поведінки людини, як: гідність, добро, обов'язок, совість, честь, сенс життя, відповідальність за власні дії і поведінку, дисциплінованість тощо. Нині, в умовах пандемії, головною категорією життєздатності людини є здоров'я – власне, іншої людини, цілком усієї нації будь-якої країни, національності та належності. Цінною є наукова праця К. Пантелєєва [8], який наголошує на необхідності формування мотивації майбутніх офіцерів-прикордонників до здоров'язбереження, вміння турбуватися про власне здоров'я і навколишніх людей, навички самоконтролю і саморегуляції власного стану в екстрених ситуаціях. Учений пропонує формувати ціннісне ставлення курсантів до здоров'я у процесі професійної підготовки, збагачувати досвід культурно-оздоровчої діяльності майбутніх офіцерів-прикордонників засобами фізичної культури – залучати до спортивних і фізкультурно-оздоровчих заходів під час

освітнього процесу, застосовувати комплекс здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі, забезпечувати рефлексивну функцію культури здоров'язбереження майбутніх працівників прикордонної служби.

На нашу думку, оскільки правоохоронна діяльність належить до ризикових і екстремальних видів діяльності, то цінності безпеки життя і збереження здоров'я людини є найголовнішими.

З позиції *компетентнісного підходу* процес формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі розглядаємо як засвоєння курсантами освітньо-професійної програми (ОПП) відповідної спеціальності, яка містить описані компетентності та програмні результати навчання на високому професійному рівні.

Наведемо приклад ОПП «Лінгвістичне забезпечення та комунікація» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність: 254 «Забезпечення військ (сил)», що реалізується в Національній академії національної гвардії України. Інтегральна компетентність правоохоронця визначається як здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у ході виконання завдань забезпечення військ (сил), вирішення яких, надасть можливість створити сприятливі умови для дій військ в різних умовах обстановки, або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів військових та технічних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. До загальних компетентностей віднесено такі, як: здатність до адаптації та дії в новій ситуації; навички здійснювати безпечну діяльність; визначеність і наполегливість щодо виконання поставлених завдань і відповідальність перед обов'язками працівника правоохоронних сил; уміння мотивувати людей, рухатися до спільної мети і виявляти лідерські якості; знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності тощо. Визначено спеціальні (фахові, предметні) компетентності, як: здатність управляти підрозділом забезпечення в ході підготовки та ведення бою, здійснення повсякденної діяльності в

підрозділі забезпечення (за видами, родами Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України); здатність планувати, організовувати і вести бій підрозділом (за видами, родами Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України); здатність оцінювати противника та прогнозувати найбільш ймовірні варіанти його дій при вирішенні бойових завдань в різних видах бою та інш.

Акмеологічний підхід до розв'язання проблеми формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі полягає в спрямованості особистості на досягнення акме, саморозвиток і постійне самовдосконалювання особистісно-професійних якостей. У статті В. Бабак [1] розглядається акмеологічний підхід у підготовці майбутніх офіцерів високомобільних десантних військ до професійної діяльності в якості методологічного орієнтира. Автор запевняє, що фахове навчання майбутніх офіцерів необхідно вивчати з позиції суб'єктивного значення як формування готовності курсантів до професійної діяльності, та з позиції об'єктивного значення – розроблення і впровадження акмеологічних технологій.

У дослідженні посилаємося на фундаментальні ідеї акмеології та педагогічної акмеології, зазначені в науковій праці І. Горбачової, Л. Рибалко, Р. Черновол-Ткаченко [10], такі, як: ідеї розвитку особистості, формування професійної «Я»-концепції правоохоронця, вдосконалення його акме через професіоналізм. У нашому переконанні ідеї розвитку правоохоронців мають втілюватися через самоосвіту, освоєння та користування інноваційними методами і формами правоохоронної діяльності в освітньому процесі. Формування професійної «Я»-концепції правоохоронця формується як під час індивідуально роботи, так і в процесі колективного виконання завдань. Удосконалення його акме відбувається через професіоналізм під час виконання службово-бойових завдань, навчальної і виробничої практик.

На прикладі зазначеної вище ОПП проведемо аналіз програмних результатів навчання з позиції акмеологічного підходу, а саме:

- адаптуватись до швидких змін обстановки та діяти в новій ситуації,
- демонструвати творче та гнучке мислення, здатність до самооцінки, наполегливість, активність, комунікабельність, стресостійкість, навички самоконтролю, особисту мотивацію на військову службу,
- стійко переносити тривалі різнопланові фізичні навантаження, пов'язані з виконанням службових обов'язків, володіти достатніми знаннями та навичками для організації фізичної підготовки та спортивно-масової роботи в підрозділі,
- демонструвати навички захисту себе і володіти знаннями для забезпечення захисту особового складу, озброєння та військової техніки підрозділу (за видами, родами Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України) в бою,
- володіти методичними навичками, навичками саморозвитку і самоосвіти протягом життя, підвищувати бойову майстерність, вивчати та використовувати передовий досвід професійної діяльності,
- обирати і обґрунтовано застосовувати прийоми діагностики, профілактики та корекції негативних психічних станів, що виникають у військовослужбовців під впливом екстремальних ситуацій службово-бойової діяльності.

Конкретно-науковий рівень методології формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі включає сукупність методів, форм і засобів, що дозволяють упроваджувати відповідні педагогічні умови. У науковій праці Ю. Бережного [2] наведено педагогічні умови професійного самовдосконалення майбутніх фахівців правоохоронних органів, а саме: 1) вироблення позитивної мотивації й потреби в професійному самовдосконаленні майбутніх правоохоронців; 2) структурування навчального матеріалу для спрямування майбутніх фахівців правоохоронних органів на самовдосконалення; 3) використання сучасних інноваційних технологій з метою створення розвивального, освітнього, соціально-

психологічного простору; 4) інтегративний підхід до організації і проведення практики.

У дослідженні нами розроблено педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі, як-от: активізація мотивації самозбереження як життєтворчої діяльності правоохоронця; оволодіння інтегрованими знаннями і вміннями професійної самореалізації (самоконтролю, саморегуляції, самовитримки, що допомагають діяти в екстремальних умовах); опанування основами самоменеджменту в процесі підготовки майбутніх офіцерів до професійної самореалізації; використання цифрових технологій у процесі формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання.

Науково-методичне забезпечення заявлених педагогічних умов опишемо як систему реалізації педагогічних засобів впливу на сформованість готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі, до яких віднесемо інтерактивні методи і форми взаємодії викладача і курсантів, тренінги самопізнання і саморозвитку, інструментарій мультимедіа.

З метою формування відповідних компетентностей курсантів нами розроблено тематику бесід, веб-квестів, конференцій, наукових столів. Наведемо приклади бесід, як-от: «Самозбереження в умовах пандемії», «Миротворчість у діяльності правоохоронців», «Здоров'язбережувальні технології у процесі підготовки правоохоронців», «Методики саморегуляції, їх використання в екстремальних умовах».

Метою і результатом у дослідженні є розроблення і впровадження в практику моделі формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі як структурно-логічну схему, що пояснює взаємозв'язки між соціальним замовленням, вимогами роботодавців і населенням до високої кваліфікації правоохоронців, специфікою правоохоронної діяльності, особливостями реагування правоохоронців і

розв'язання конфліктних ситуацій у непередбачених ситуаціях та необхідністю підвищення рівня готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації.

Складники розробленої моделі такі, як-от:

а) ціле-методологічний блок (мета, завдання, аксіологічний, компетентнісний, акмеологічний підходи, дидактичні (загальнодидактичні), професійно орієнтовані (специфічні) принципи підготовки майбутніх офіцерів);

б) змістово-організаційний блок (готовність майбутніх офіцерів до професійної самореалізації та її компоненти, зміст як знання й уміння професійної самореалізації, способи створення інформаційно-комукаційного середовища);

в) діагностико-компетентнісний блок (критерії й показники, діагностувальні методи, анкети, тести та методики виявлення рівнів готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації, результат).

Висновки. Визначено методологію формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації як систему цілеспрямованої взаємодії суб'єктів освітнього процесу на засадах науковості й практичної апробації.

На основі аксіологічного, компетентнісного, акмеологічного підходів розроблено педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі, як-от: активізація мотивації самозбереження як життєтворчої діяльності правоохоронця; оволодіння інтегрованими знаннями і вміннями професійної самореалізації (самоконтролю, саморегуляції, самовитримки, що допомагають діяти в екстремальних умовах); опанування основами самоменеджменту в процесі підготовки майбутніх офіцерів до професійної самореалізації; використання цифрових технологій у процесі формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання.

Представлено авторську модель як структурно-логічну схему, що пояснює взаємозв'язки між вимогами роботодавців і населенням до високої

кваліфікації правоохоронців, специфікою правоохоронної діяльності в непередбачених ситуаціях та необхідністю підвищення рівня готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації.

Перспективами подальшого дослідження є розробка педагогічної технології формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі, перевірка її ефективності на базі закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Література

1. Бабак В. Сутність та специфіка реалізації акмеологічного підходу як методологічного орієнтира у підготовці майбутніх офіцерів високомобільних десантних військ до професійної діяльності. *Вісник Нац. акад. держ. прикордонної служби України*. Серія: педагогіка. Вип. 3. 2017. https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/visnik_3_2017_pdn.pdf
2. Бережний Ю. Педагогічні умови професійного самовдосконалення майбутніх фахівців правоохоронних органів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. № 7 (91). С. 153 – 160. <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/16-1.pdf>
3. Боровська Л. Автентичність антропологічної моделі Сартра. *Вісник КНТЕУ*. Філософські виміри сучасного світу. 2019. № 1. С. 5 – 12.
4. Голопич І. М. Підготовка майбутніх поліцейських до професійного спілкування з правопорушниками у вищих закладах зі специфічними умовами навчання. *Теорія та методика навчання та виховання: зб. наук. праць*. Харків, 2018. Вип. 45. С. 46–58.
5. Моделювання професійної підготовки фахівців в умовах євроінтеграційних процесів. Монографія /за ред. С. С. Вітвицької, доктора педагогічних наук, професора. Житомир: Вид. О.О. Євенок, 2019. 304 с
6. Новий тлумачний словник української мови / укладачі: В. Яременко, О. Сліпущко. Т. 2. К-П. Київ : Вид-во «Аконіт», 2008. С. 173.
7. Осадчук Н. Змістовні компоненти акмеологічної моделі культурологічної підготовки майбутніх офіцерів. *Зб. наук. праць Уманського держ. пед. ун-ту*. № 1. 2018. <http://znp.udpu.edu.ua/article/view/134919>
8. Пантелєєв К. В. Формування культури здоров'язбереження майбутніх офіцерів-прикордонників: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Хмельницький, 2018. 232 с.
9. Педагогіка: баз. підруч. для студ. вищ. навч. закладів III-IV рівнів акредитації / кол. авторів; за ред. І. Ф. Прокопенка; худож.-оформлювач В. М. Карасик. Харків : Фоліо, 2015. С. 67 – 89.

10. Рибалко Л.С., Черновол-Ткаченко Р.І., Горбачова І.І. Формування професійної мобільності: акмеологічний підхід, загальна середня освіта. Харків : Вид. група «Основа», 2019. 96 с.

11. Стандарт вищої освіти України за спец. 254 «Забезпечення військ (сил)» галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. К. 2018.

[https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-](https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/254-zabezpechennya-viysk-sil-bakalavr.pdf)

[osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/254-zabezpechennya-viysk-sil-bakalavr.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/254-zabezpechennya-viysk-sil-bakalavr.pdf)

References

1. Babak V. Sutnist ta spetsyfika realizatsii akmeolohichnoho pidkhodu yak metodolohichnoho oriientyra u pidhotovtsi maibutnikh ofitseriv vysokomobilnykh desantnykh viisk do profesiinoi diialnosti. Visnyk Nats. akad. derzh. prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii: pedahohika. Vyp. 3. 2017. https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/visnik_3_2017_pdn.pdf

2. Berezhnyi Yu. Pedahohichni umovy profesiinoho samovdoskonalennia maibutnikh fakhivtsiv pravookhoronnykh orhaniv. Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii. 2019. № 7 (91). S. 153 – 160.

<https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/16-1.pdf>

3. Borovska L. Avtentychnist antropolohichnoi modeli Sartra. Visnyk KNTEU. Filosofski vymiry suchasnoho svitu. 2019. № 1. S. 5 – 12.

4. Holopych I. M. Pidhotovka maibutnikh politseiskykh do profesiinoho spilkuвання z pravoporushnykamy u vyshchykh zakladakh zi spetsyfichnymy umovamy navchannia. Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia: zb. nauk. prats. Kharkiv, 2018. Vyp. 45. S. 46–58.

5. Modeliuvannia profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv v umovakh yevrointehratsiinykh protsesiv. Monohrafiia /za red. S. S. Vitvytskoi, doktora pedahohichnykh nauk, profesora. Zhytomyr: Vyd. O.O. Yevenok, 2019. 304 s.

6. Novyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy / ukladachi: V. Yaremenko, O. Slipushko. T. 2. K-P. Kyiv : Vyd-vo «Akonit», 2008. S. 173.

7. Osadchuk N. Zmistovni komponenty akmeolohichnoi modeli kulturolohichnoi pidhotovky maibutnikh ofitseriv. Zb. nauk. prats Umanskoho derzh. ped. un-tu. № 1. 2018. <http://znp.udpu.edu.ua/article/view/134919>

8. Pantieliev K. V. Formuvannia kultury zdoroviazberezhennia maibutnikh ofitseriv-prykordonnykh: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 – teoriia i metodyka profesiinoi osvity. Khmelnytskyi, 2018. 232 s.

9. Pedahohika: baz. pidruch. dlia stud. vyshch. navch. zakladiv III-IV rivniv akredytatsii / kol. avtoriv; za red. I. F. Prokopenka; khudozh.-oformliuvach V. M. Karasyk. Kharkiv : Folio, 2015. S. 67 – 89.

10. Rybalko L.S., Chernovol-Tkachenko R.I., Horbachova I.I. Formuvannia profesiinoi mobilnosti: akmeolohichniy pidkhid, zahalna serednia osvita. Kharkiv : Vyd. hrupa «Osnova», 2019. 96 s.

11. Standart vyshchoi osvity Ukrainy za spets. 254 «Zabezpechennia viisk (syl)» haluzi znan 25 «Voiennoi nauky, natsionalna bezpeka, bezpeka derzhavnoho kordonu» dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity. K. 2018.

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/254-zabezpechennya-viysk-sil-bakalavr.pdf>

ЛЮДМИЛА РЫБАЛКО,

д-р пед. наук, проф., проф. кафедри педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
(г. Харків)

РАИСА ЧЕРНОВОЛ-ТКАЧЕНКО,

канд. пед. наук, проф. кафедри наукових основ управління, директор ІПКППМО, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, (г. Харків)

АЛЕКСАНДР ЗАГРЕБЕЛЬНИЙ,

соискатель третьего (образовательно-научного) уровня высшего образования кафедры педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, (г. Харків)

МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ БУДУЩИХ ОФІЦЕРІВ К ПРОФЕСІОНАЛЬНІЙ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Анотація. Актуальність статті полягає в тому, що одним з шляхів підвищення якості підготовки правоохоронців є формування їх готовності до професійної самореалізації. Розуміння і розуміння власних потенціальних можливостей повинні бути основою успішного виконання професійних обов'язків правоохоронцями. Мета статті – розробка методології формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації як системи цілеспрямованого взаємодія суб'єктів освітнього процесу на основі науковості і практичної апробації. Зміст статті представляють ідеї аксіологічного, компетентного, акмеологічного підходів, завдяки яким углиблюється розуміння даної проблеми. Представлені педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до професійної самореалізації в освітньому процесі, а саме: активізація мотивації самосохранення як життєтворчої діяльності правоохоронця; оволодіння інтегрованими знаннями і навичками професійної самореалізації (самоконтролю, саморегуляції, самовіддержки, котрі допомагають діяти в екстремальних умовах); оволодіння основами самоменеджменту в процесі підготовки майбутніх офіцерів

к профессиональной самореализации; использование цифровых технологий в процессе формирования готовности будущих офицеров к профессиональной самореализации в образовательном процессе в заведениях высшего образования со специфическими условиями обучения. Разработана авторская модель как структурно-логическая схема, которая объясняет связи между требованиями работодателей и населением к высокой квалификации правоохранителей, спецификой правоохранительной деятельности в непредвиденных ситуациях и необходимостью повышения уровня готовности будущих офицеров к профессиональной самореализации. Перспективами дальнейшего исследования является разработка педагогической технологии формирования готовности будущих офицеров к профессиональной самореализации в образовательном процессе, проверка ее эффективности на базе заведений высшего образования со специфическими условиями обучения.

Ключевые слова: правоохранительная деятельность, образовательный процесс, готовность личности, методология исследования, процесс формирования, беседа.

LYUDMYLA RYBALKO,

Dr. Ped. Sciences, Prof., Prof. Department of Pedagogy, H. S. Skovoroda
Kharkiv National Pedagogical University, (Kharkiv)

RAISA CHERNOVOL-TKACHENKO,

Cand. ped. Sciences, Prof. Department of Scientific Fundamentals of
Management, Director of IPKPPMO, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical
University, (Kharkiv)

OLEKSANDR ZAGREBELNY,

applicant of the third (educational and scientific) level of higher education of
the Department of Pedagogy, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical
University, (Kharkiv)

**METHODOLOGY OF READINESS FORMATION
OF FUTURE OFFICERS TO PROFESSIONAL SELF-REALIZATION
IN THE EDUCATIONAL PROCESS**

Abstract. The relevance of the article is that one of the ways to improve the quality of training of law enforcement officers is to form their readiness for professional self-realization. Knowledge and understanding of one's own potential should be the key to successful performance of professional duties by law enforcement officers. The purpose of the article is to develop a methodology for forming the readiness of future officers for professional self-realization in the educational process as a system of purposeful interaction of the subjects of the educational process on the basis of scientific and practical testing. The content of the article consists of ideas of axiological, competence, acmeological approaches, which deepened the understanding of this problem. The pedagogical conditions of formation of readiness of future officers for professional self-realization in educational process

are offered, such as: activation of motivation of self-preservation as life-creating activity of the militiaman; mastering integrated knowledge and skills of professional self-realization (self-control, self-regulation, self-endurance, which help to act in extreme conditions); mastering the basics of self-management in the process of preparing future officers for professional self-realization; the use of digital technologies in the process of forming the readiness of future officers for professional self-realization in the educational process in higher educational institutions with specific learning conditions. The author's model is developed as a structural and logical scheme that explains the relationship between the requirements of employers and the population to the high qualification of law enforcement officers, the specifics of law enforcement in unforeseen situations and the need to increase the readiness of future officers for professional self-realization. Prospects for further research are the development of pedagogical technology for the formation of readiness of future officers for professional self-realization in the educational process, testing its effectiveness on the basis of higher education institutions with specific learning conditions.

Key words: law enforcement activity, educational process, readiness of the person, research methodology, formation process, conversation.